

DR. LOVRU SUŠNIKU V SPOMIN

Škofja Loka je bila v letih pred drugo svetovno vojno mesto profesorjev. Noben drug stan z visokošolsko izobrazbo ni bil v tistem času na ozemlju nekdanjega freisinškega gospostva tako številno zastopan kakor profesorski. Naštejmo samo nekaj znanih imen: zgodovinar dr. Pavle Blaznik, pesnik in slovstveni zgodovinar dr. Tine Debeljak, gledališki kritik in komentator del več slovenskih pesnikov in pisateljev dr. France Koblar, geograf in naravoslovec France Planina, naravoslovec dr. Anton Polenec, organizator izdaje klasičnih slovenskih čitank za nižjo gimnazijo in slovníčar Jakob Šolar, dvakratni doktor in pisec obsežne, temeljite zgodovine Kranja dr. Josip Žontar, umrli učitelj risanja in slikar France Košir in drugi. Zato morebiti ni samo slučaj, da je ozemlje s tolikim številom profesorjev dalo tudi dr. Lovra Sušnika.

Dr. Lovro Sušnik se je rodil 7. avgusta 1887 v vasi Breznica pri Škofji Loki kot sin zelo naprednega kmeta, ki je zgradil ob potoku Sopotnici, na katerega meji njegovo lepo posestvo, prvi dve žagi in s tem dvignil vrednost lesa v vsej okolici. Ljudsko šolo je napravil v Škofji Loki, gimnazijo v Kranju z odliko. Zelo so ga mikali slovanski jeziki. Zato je po maturi šel služiti enoletni vojaški rok v Prago, da bi se seznanil z jezikom in kulturo Čehov. Nato se je vpisal na dunajski univerzi za študij francoščine in nemščine. Oba predmeta sta bila za Slovenca posebej težka: francoščine na gimnaziji sploh niso obvezno poučevali in je bil dijak navezan torej na lastni študij, nemščina je pa veljala tudi pri Nemcih za izredno težak predmet. Obiskoval je tudi

predavanja iz slavistike. Kot visokošolec je bil nekaj časa ob počitnicah domači učitelj pri neki poljski plemenitaški družini, ki je živela na Ruskem. Obsežno disertacijo je napisal iz francoščine: njegov profesor Mayer-Lübke je poskrbel, da je izšla tudi v tisku.

Med študijem ga je zatekla prva svetovna vojna. Na ruskem bojišču je bil tako hudo ranjen, da je vse življenje ostal invalid.

Po vojni je najprej služboval v Kranju, nato na klasični gimnaziji v Ljubljani, celih 14 let (1922—1936) pa na II. državni gimnaziji v Ljubljani, prav do takrat, ko je postal načelnik prosvetnega oddelka banske uprave. Oddelek je vodil tudi v najtežjem času — med drugo svetovno vojno — in je skozi osem let branil koristi slovenskega šolstva s tako spretnostjo in neutrudno delavnostjo, da je bil edini načelnik, ki je tako dolgo vztrajal v tej kočljivi in težavni službi. Pri tem mu je dobro služilo njegovo izredno obsežno jezikovno znanje. Poleg slovanskih jezikov, nemščine in francoščine je obvladal tudi italijanščino, angleščino in španščino.

V slovstvu se je marljivo udeleževal. Njegovi prevodi, zlasti iz francoščine, in izvorni spisi so izšli deloma v knjižni obliki, večinoma pa v časopisih *Dom in svet*, *Čas*, *Glasnik jugoslovanskega profesorskega društva*, *Mentor* in *Slovenec*. Ne bomo tu navajali vseh njegovih spisov (prostor za to naj bi bil v Slovenskem biografskem leksikonu), vendar dveh njegovih spisov ne moremo prezreti. Najprej njegovega — lahko rečemo — življenjskega dela *Akademski poklici*, ki je izšlo leta 1932 in je bila prva izdaja v nekaj tednih razprodana. Knjiga naj bi poka-

zala dijakom po maturi vsa pota, ki so jim odprta, in opozarja na lastnosti, ki so potrebne za posamezne poklice. Veliko skrb dr. Sušnika za razvoj šolstva pa dokazuje zlasti vrsta članov v Času, kjer opisuje tedanje stanje šolstva pri vseh kulturnih narodih.

Po upokojitvi se je dr. Sušnik začel znova intenzivneje poglobljati v jezikoslovna vprašanja in bil občasno tudi zunanji sodelavec inštituta za slovenski jezik pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. V zadnjih letih se je vključil med sodelavce Loških razgledov, kjer je svojim rojakom in slovenski znanosti razjasnil marsikatero zanimivo in težavno jezikoslovno vprašanje.

Dr. Lovro Sušnik je umrl 28. oktobra 1964 za pljučnico.

In še nekaj besed o njegovi osebnosti. Bil je kavalir v najlepšem pomenu besede: vedno prijazen, stvaren, objektivni, skromen pa tako, da bi nihče ne slutil v njem učenjaka izrednega znanja. Bil je dragocen človek, kakršni so v vsakem poklicu redki. Ne mogel bi ga bolje označiti, kakor je to storil v zasebnem pismu dr. France Koblar. Takole je pisal o njem: »Zame je bil najbolj živ zgled človeka čistega srca in samih dobrih dejanj — odkar sem ga spoznal na Dunaju in me je njegova navzočnost spremljala kot tovariša na gimnaziji na Poljanah in ko sem zadnja leta videl njegovo svetniško osamljenost; bridkosti svojega življenja pa je nosil tako, da jih ni bilo nikoli čutiti, čeprav je vsak izmed nas vedel zanje. Človeka je sram samega sebe ob takih plemenitih ljudeh.«

Ivan Dolenc

† JOŽA GASPERŠIČ

Dne 7. decembra 1964 je umrl zvesti sodelavec Loških razgledov Joža Gašperšič. Posvečamo mu nekaj skromnih besed v spomin.

Morda se bo komu zdelo nenavadno, da piše v njegov spomin te vrstice nekdo, ki

je skoraj štiri desetletja mlajši in hkrati tudi eden izmed mlajših sodelavcev Loških razgledov. Toda še danes mi je živo v spominu Gašperšičev prvi prihod v Loški muzej, ki je bil takrat še v puštalskem gradu in kjer sem šele komaj pričel s svojim delom v muzeju. Ravno takrat je pripravljal svoj prvi prispevek za Loške razglede, in sicer o loških žeb-ljarjih. Pokazal sem mu nedavno izkopane žeblje s Kranclja, ki so zame bili pač samo stari žebli, za Gašperšiča pa pravo odkritje. Kako nevedno sem takrat poslušal njegovo razlago, ko je vsak žebelj dobil svoje ime in ne samo to. Gašperšič je bil pravi strokovnjak tudi o poznavanju izdelave, o trgovskih poteh, kamor so ti žebli romali. Skratka, prvoten in bežen razgovor se je razširil v pravo kratko, a izčrpno predavanje o železarstvu in žeblljarstvu. Rezultat svojega poznavanja žeblljarstva je potem Gašperšič objavil v četrtem letniku Loških razgledov.

Toda ni me presenetilo njegovo poznavanje stvari, prevzela me je njegova zavzetost za delo. Prežeta z ljubeznijo mi je bila nekaj novega in mi je pokazala pravi smisel muzejskega delavca, strokovnjaka na svojem področju. Šele pozneje sem zvedel, da je bil Joža Gašperšič rojen v Kropi 14. marca 1896 v ugledni kropski delavski družini. V šoli je bil odličen učenec in je maturiral na šentviški gimnaziji, nadaljnji študij pa mu je preprečila prva svetovna vojna. Po vojni se je vpisal na dunajsko eksportno akademijo, kjer je študiral nekaj semestrov, nakar se je vrnil domov in se zaposlil v Žeblljarski zadrugi. Joža Gašperšič je opravljal svoje delo z vso njemu lastno zavzetostjo in čutom osebne odgovornosti in še več: za takratne razmere je bil prav moderen gospodarstvenik, saj se je ob reorganizaciji Žeblljarske zadruge v drugo »Plamen« glade njenih pravil posvetoval s sociologi ter tako dosegel, da so zvišane zadružne deleže delavci do druge svetovne vojne skoraj v celoti vplačali in tako postali solastniki podjetja. Tudi